

С.І. Нетяга, аспірант

Поільський державний аграрно-технічний університет

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ПЛАНУВАННЯ У ПТАХІВНИЦТВІ. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

У статті розглядаються питання планування птахівництва, підвищення ефективності функціонування птахівничих підприємств України шляхом порівняння досягнень зарубіжної науки та практики ведення птахівничого бізнесу до умов української економіки. Проаналізовано основні світові тенденції розвитку виробництва та реалізації продукції птахівництва та його перспективи на найближчі роки. Особливу увагу приділено аналізу досвіду США у веденні птахівничого бізнесу за останні десятиліття та можливостей перенесення цього досвіду на економіку України. Особливо це стосується поширення вертикально-інтеграційних процесів від вирощування птиці і до її глибокої переробки, тобто виробництва напівфабрикатів та іншої продукції птахівництва, що значно підвищить рентабельність вітчизняних підприємств-виробників вищезазначеної продукції.

Ключові слова: *птахівництво, птахівничий бізнес, ефективність птахівничої галузі, вертикально-інтеграційний процес, виробництво напівфабрикатів, рентабельність підприємства..*

Постановка проблеми. Для подальшого розвитку вітчизняної галузі птахівництва, а також для розробки довготривалої стратегії розвитку промислового птахівництва нам необхідно враховувати досвід організації птахівничого бізнесу провідних країн світу. Промислове птахівництво – одна з найбільш динамічних галузей як вітчизняного, так і світового агропромислового комплексу. Починаючи із 1961 р., упродовж 50 років збільшення виробництва куриного м'яса було характерним для всіх країн-виробників, при цьому найбільших темпів досягли Південна Америка і Азія, які наростили обсяги у 31,6 і 15,5 разу відповідно. У цілому, світове виробництво м'яса курей зросло у 7,8 разу, і за цим показником Азія із третього місця перемістилася на перше

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням теоретичних питань процесу виробництва м'яса бройлерів, розрахунку показників, що його відображають, займалася низка вчених: В.Г. Андрійчук, П.С. Березівський, Н.І. Волкова, В.К. Горкавий, М.П. Журавель,

А.Т. Мармоза, М.К. Пархомець та ін. Проте постає проблема адаптації зарубіжного досвіду виробництва курячого м'яса до вітчизняних умов.

Формулювання цілей статті. Оцінка сучасного стану виробництва м'яса бройлерів у провідних країнах світу і розробка практичних рекомендацій щодо адаптації його на птахівничих підприємствах України.

Виклад основного матеріалу досліджень. Птахівництво є самою скоростиглою і економічно вигідною галуззю тваринництва. Воно забезпечує населення високопоживними дієтичними продуктами харчування, а промисловість сировиною і має ряд істотних переваг перед іншими галузями скотарства: високу оплату корму приростом живої маси птиці, швидкою енергією росту, скоростиглістю, відносно дешевою і доступнішою для населення продукцією.

Яйця, м'ясо молодняку і дорослої птиці курей, качок, гусей, індиків, а також такі продукти переробки, як яечний порошок, меланж, паштет із печінки, супові набори, субпродукти, консерви — ось далеко неповний перелік продукції, яку дає птахівництво.

Яйце містить всі необхідні для організму поживні речовини: повноцінні білки, які мають всі незамінні амінокислоти. Вітаміни, сполуки заліза, фосфору, кальцію та ін. Яечний порошок і меланж широко використовується в хлібопекарній, кондитерській, виноробній, а також в текстильній і інших галузях промисловості.

М'ясо індиків по вмісту білка (24,7 %) перевищує всі види м'яса тварин і птиці, а м'ясо курей по цьому показнику (18,5 %) займає третє місце після м'яса індиків та яловичини. М'ясо качок і гусей містить великий процент жиру і калорійніше м'яса всіх видів сільськогосподарських тварин і птиці.

Цінними дієтичними якостями володіє м'ясо молодняку бройлерів, багате на легкозасвоювані білки, вітаміни та мікроелементи.

Вихід м'яса від живої маси птиці складає 80% і більше, їстівних частин – 70 %, а у свиней, великої рогатої худоби і овець відповідно 60, 44 і 40 %.

Важливе народногосподарське значення має побічна продукція птахівництва - перо, пух, послід.

Перо і пух застосовуються для виготовлення подушок, ковдр, галантерейних виробів. Пташиний послід - цінне добриво і сировина для виготовлення сечової кислоти. Відходи птахівництва, які отримують про забої птиці, відходи інкубації падіж птиці переробляють в цінне кормове борошно, яке додають в комбікорми.

Птиця має добру відтворювальну здатність, характеризується високою продуктивністю і скоро сплістю. Від однієї курки м'ясних видів

птиці при круглорічному комплектуванні стада в середньому за рік можна отримати 140-159,9 кг м'яса.

Біологічні особливості птиці дозволяють при інтенсивних методах вирощування і утримання організувати виробництво продукції на крупних спеціалізованих підприємствах і в об'єднаннях рівномірно на протязі року. Завдяки інтенсивному росту, високій продуктивності затрати кормів на одиницю приросту живої маси птиці, особливо бройлерів, у 2-3 рази менші, чим при виробництві свинини і яловичини.

Короткий період виробництва забезпечує швидку оборотність оборотних засобів і підвищення рентабельності птахівничих підприємств. Високий рівень механізації і автоматизації виробничих процесів сприяє неухильному росту продуктивності праці.

У країнах Європи, США, Канади птахівництво розвивається у складі птахопромислових комплексів, на яких виробляють бройлерне м'ясо. Найбільшими виробниками птахів та продуктів птахівництва – м'яса та яєць – є США (18 %), Китай (16%), ЄС (12 %), Бразилія (12 %). Разом вони забезпечують майже **60 %** відсотків світового виробництва. Частка України – всього **1,1 %**. Основні експортери бройлерів: США, Нідерланди, Бельгія, Данія, Франція, а яєць – США, Бельгія, Нідерланди.

Найбільшим виробником м'яса птиці є США, де було вироблено 16358 т. м'яса птиці, або іншими словами, на кожного американця по 58,8 кг – це поки найвищий результат у світі. Зазначимо, що у США ця галузь представлена трьома секторами: виробництвом яєць, курей та індиків. При цьому в загальному обсязі реалізації птиці у фермерських господарствах 62 % становлять кури, 21 % – яйця, 14 % – індики. Останніми роками спостерігається збільшення обсягів реалізації качок і гусей. У цілому птахівництво є однією з найбільш розвинених галузей, яке представлено великими спеціалізованими і високоорганізованими фірмами. Рівень використання у вітчизняній практиці зарубіжного досвіду провідних країн залишається низьким, можна навіть сказати, що питання про використання його в Україні не до кінця вивчені. Це пояснюється рядом чинників і, перш за все, відмінностями соціально-економічного середовища України і країн Заходу. У більшості з них сільське господарство перестало бути основним і єдиним джерелом існування для значної маси населення і визначати його спосіб життя, відмінний від міського. На відміну від яловичини і свинини, виробництво бройлерів сконцентровано більшою мірою.

Зазначимо, що період першої фази фінансово-економічної кризи для вітчизняних птахівників став шансом для нарощування обсягів виробництва м'яса птиці та його експорту. Так, за 2010 р. тільки

промислове виробництво курятини зросло на 13 %, експорт – у 2,3 разу. Загальносвітові обсяги виробництва м'яса птиці у 2015 р. складають 73,7 млн тонн. Частка України у світовому виробництві м'яса птиці у 2010 – 1,2 %, а на 2015 р. була на рівні 1,4 %. У загальносвітовому експорті частка України за 2015 р. зросла із 0,1 % до 0,23 %, у імпорті зменшилась із 3,3 % до 2,6 %. Порівнянно з іншими країнами світу (Китай – 3,3 %, ЄС 27 – 0,3 %, Бразилія – 4 %), незважаючи на відсутність державної підтримки, Україна демонструє найшвидші темпи розвитку птахівництва, і найголовніше те, що вона ще далеко не вичерпала резерв подальшого розвитку.

Набутий досвід розвитку птахівництва в США представляє певний практичний інтерес для України. Воно характеризується високорозвиненою вертикальною інтеграцією, яка є, за рядом оцінок, найбільш досконалою формою організації. Вона передбачає наявність власного комбікормового заводу, репродуктора другого порядку. Комбікормові заводи виробляють корми для батьківського стада і для бройлерів. Вертикально інтегрована компанія має інкубатор, ферми вирощування, забійні і переробні підприємства, цех утилізації відходів, потужну систему маркетингу продукції. Дуже часто вирощування бройлерів проводиться індивідуальними фермами, які не входять до складу компанії. Забита птиця або у вигляді цілої тушки, або в обробленому вигляді надходить до мережі оптової торгівлі. Також у багатьох компаніях проводиться глибока переробка і приготування продуктів, готових до використання [1].

Перевага інтегрованого виробництва полягає в тому, що всі стадії виробництва зосереджені в одних руках. В інтегрованій компанії простіше налагодити санітарний контроль і запобігати спалахам захворювань, а також здійснювати контроль якості продукції. Зазначимо, що вертикальна інтеграція зазвичай буває у двох формах: виробничій контракції та інтеграції власності. За виробничої контракції фірма-інтегратор укладає довгострокові контракти з виробниками або первинними дилерами, які закупають сільськогосподарську продукцію безпосередньо у фермерів. Контракти укладають до початку виробничого циклу, чітко фіксують параметри законтракованої продукції, технологію її виробництва, терміни постачання і ціни [2]. У результаті фермер втрачає контроль над власною продукцією: над процесом її виробництва і збуту. Він не має права змінити технологію, джерела закупівлі засобів виробництва, покупця. Виробнича контракція найбільш поширена у виробництві м'яса птиці.

Порушення встановлених контрактом параметрів технології може призвести до розриву контракту, при цьому інші фірми-інтегратори, що діють у цьому регіоні, можуть не виявити бажання укласти контракт із фермером, який працює за іншою технологією. Отже, фермер формально є самостійним, але фактично працює за програмами фірми-контрактора.

Із практичного погляду цікавий досвід європейських країн, де розвивається контрактація по реалізації продукції, на відміну від виробничої контрактації в США. Із країн ЄС виробництво яєць і м'яса за системою контрактів найбільш розвинене у Нідерландах (50 %) і Франції (55 %). До функцій фірм-інтеграторів входять: матеріально-технічне забезпечення усіх ланок агропромислового формування, фінансування, контроль за виконанням фермерами, що працюють за контрактом, встановленої технології виробництва, надання їм різних послуг. Так, для Нідерландів характерним є укладання трьохсторонніх контрактів – між фермерами, комірковими підприємствами і пакувальними центрами. Фермер отримує гарантовано плату за яйця або певну суму в розрахунку на курку-несучку. У Німеччині значна частка бройлерів вирощується на основі усних і короткострокових договорів на постачання і приймання птиці між фермерами або об'єднаннями виробників і бійнями [3]. Зазначимо, що розподіл часток ринку, що належить країнам ЄС, істотно відрізняється. Наприклад, такі чотири країни-виробники, як Великобританія, Франція, Іспанія та Італія, забезпечують 63,7 % усіх поставок. У Франції інтеграційний процес охоплює в першу чергу галузі, що належать до продовольчої системи, тобто сільське господарство, харчову промисловість і сферу реалізації продовольства. Характерною особливістю розвитку інтеграційних процесів у Франції є значний вплив на їх розвиток інструментів державного регулювання. Основними ініціаторами інтеграції сільського господарства і виробництва продовольчих товарів є великі несільськогосподарські фірми, які виробляють більше половини усієї продовольчої продукції країни. Упродовж останніх десятиліть набуто значний досвід щодо організації птахівничого бізнесу окремими країнами, що розвиваються, а також країнами із перехідною економікою.

Заслуговує на увагу досвід державних програм сприяння ринковим реформам у Бразилії та Аргентині. За останні роки ці країни досягли значних успіхів у трансформації сільського господарства і нарощуванні експортного потенціалу. Зазначимо, що підйом галузі цими країнами було забезпечено через залучення великого кредиту від міжнародних фінансових організацій на розвиток ринкової інфраструктури. Нині

птахівництво в Аргентині характеризується високим рівнем інтеграції. Займатися птицею сконцентровано на бійнях птиці 25 компаній, які на контрактній основі поставляють на птахоферми корми, одностадковий курчат, ветеринарні препарати та інші матеріали. У свою чергу, вони купують усю продукцію, що виробляється на цих птахофермах. Споживчий ринок м'яса птиці в Аргентині також має ряд особливостей. Кліматичні умови та традиції, що склалися, приводять до того, що майже 70 % м'яса птиці продається у вигляді цілих тушок. При цьому споживачі віддають перевагу великим тушкам вагою в 2,7 кг. Крім того, покупці віддають перевагу птиці із жовтуватим відтінком, що сприяло виведенню спеціальних порід, призначених спеціально для аргентинського ринку [4]. Зазначимо, що аргентинським виробникам м'яса птиці на внутрішньому ринку серйозну конкуренцію складають бразильські постачальники, які є одними з найбільших в світі виробників дешевого м'яса птиці. У 2013 р. 10 провідних бразильських компаній виробили 70 % від загального обсягу експорту м'яса птиці. Дві найбільші фірми SADIA і PERDIGAO мають 50 % від вищезгаданого показника. Вони організували об'єднану компанію, щоб збільшити експортні можливості і завоювати нові ринки. Багато бразильських компаній, які раніше займалися лише продажем на локальному ринку, переорієнтовувалися на експорт.

Одним із визначальних чинників стрімкого розвитку галузі є створення потужної комбікормової промисловості, яка виробляє збалансовані за білком та іншими поживними для птиці компонентами комбікорми. Так, у США окремі фірми купують до 50 % потреби кукурудзи у момент збирання урожаю, оскільки ціна на кукурудзу найнижча у цей період, а в структурі собівартості продукції від 60 % до 75 % займають корми, і чим нижче ціна на них, тим вищою є рентабельність виробництва яєць і м'яса птиці. Усі комбікормові заводи в США контролюються державним комітетом із контролю якості продуктів харчування, ліків і косметичних засобів. Більше того, у провідних країнах велику увагу приділяють тому, щоб у партії зерна або шроту, що поставляється, не було пестицидів і афлотоксинів. Великі компанії, які утримують 15–16 млн несучок, не мають своїх лабораторій, зразки сировини направляються у профільні відповідно обладнані лабораторії, де проводиться оцінка контролю якості. Якщо сировина не відповідає вимогам і містить домішки, то її не можна використовувати за призначенням. Якість продукції – важливий чинник підвищення ефективності виробництва, оскільки залежно від рівня якості змінюється ціна. У зарубіжних країнах приділяють велику увагу контролю якості

птахівничої продукції. Контроль якості продукції – це підтвердження відповідності спеціальному стандарту якості. Наприклад, у США була розроблена в 1996 р. система виробничої безпеки харчової продукції – НАССР 2 (аналіз небезпечних чинників і контрольних критичних точок). Ця система передбачає виявлення небажаних чинників і «критичних точок» технологічного процесу – параметрів, від яких залежить безпека виробленої продукції. У США керівництво з контролю якості має декілька розділів. Перший – це визначення контролю якості. Другий – якість інгредієнтів, що надходять у виробничий процес, де працівник, що відповідає за прийом сировини, має знати вимоги, що пред'являються до нього, а також проводити оперативний аналіз. Високі вимоги до якості продукції змушують фермерів дотримуватися жорстких рамок продажу птиці певної маси, якості і віку, що можливо лише за оптимізації виробництва. Встановлено, що поліпшення умов утримання птиці значною мірою сприяє підвищенню ефективності виробництва. Фахівці вважають, що реально продуктивність збільшується залежно від умов утримання на 10–20 % [5]. За останні 30 років у птахівництві повністю перейшли до використання закритих приміщень із регульованим мікрокліматом, що призвело до широкого поширення системи «все – порожньо, все – зайнято» (одночасна постановка на відгодівлю і одночасне зняття по закінченні за періодом), що дозволяє ефективно використовувати виробничі площі й успішно вирішувати проблеми ветеринарно-санітарної профілактики. Слід зазначити, що у провідних країнах розвиненого птахівництва вирощування бройлерів у кліткових батареях наприкінці минулого століття набуло досить значного розвитку. Однак уже в другій половині 80-х рр. цю технологію практично перестали використовувати через ряд причин. По-перше, перехід на більш важкі кроси бройлерів: за вирощування цієї породи в клітках спостерігалася значна кількість дефектів тушок (намулів і гематом, травм крил, ніг), що погіршувало їх товарний вигляд. По-друге, істотне удосконалення підлогової технології. І, по-третє, надмірна увага громадських організацій, які вважали утримання птиці в кліткових батареях антигуманним. Організація глибокої промислової переробки м'яса птиці істотно вплинула на ефективність бройлерного виробництва, дозволила раціонально використовувати наявні ресурси, створити безвідходне виробництво і, що особливо важливе, повністю пристосувати його до смаків споживача. До початку 1990-х років лише 10 % м'яса курчат-бройлерів надходили на ринок у вигляді патраних тушок, 40 % – у вигляді оброблених тушок, 50 % – у вигляді продуктів глибокої переробки. Практика доводить, що глибока переробка значно збільшує доходи

порівняно з реалізацією у традиційному свіжому вигляді. Дослідженням встановлено, що розміщення птахівницьких підприємств у США має свої особливості, що дозволяє використовувати переваги регіональної спеціалізації. На початкових стадіях розвитку галузі переважало розміщення основної маси переробних підприємств поблизу споживачів – великих міст. У міру становлення сучасного великомасштабного кормовиробництва почалася концентрація цих підприємств на головних напрямках вантажопотоку зерна в країні: поблизу перевалочних баз, великих зерносховищ, річкових і морських портів. До середини 1990-х років бройлерна промисловість опинилася на 80 % зосередженою на півдні країни. Розглянемо особливості організації виробництва мяса птиці на провідних вітчизняних птахопідприємствах. ТОВ «Комплекс Агромарс» (торговельна марка «Гаврилівські курчата») є одним із найбільших птахівничих підприємств України та одним із визнаних лідерів у Економіка та управління АПК, № 2'2015 140 птахівничій галузі Європи. Створене у 1998 р. підприємство володіє потужною виробничою базою, що забезпечує на сьогодні виконання програми з виробництва більше 160 тис. тонн м'яса бройлерів і м'ясних продуктів. До групи компаній торговельної марки «Гаврилівські курчата» входить також ТОВ «Курганський бройлер» та ПАТ «Бориспільський експериментальний комбікормовий завод». Для забезпечення птахівництва кормами підприємство орендує у центральній частині України понад 12 тис. га землі, на якій за високими технологіями та із застосуванням сучасної техніки вирощує зернові культури. Зберігається зерно на двох елеваторах, на яких одночасно можна розмістити понад 150 тис. тонн, а виготовлення комбікормів проводиться на двох комбікормових заводах, потужністю близько 2 тис. тонн кормів у день. Підприємство повністю забезпечує себе інкубаційними яйцями, для чого на 10 фермах батьківського стада одночасно може утримуватися до 650 тис. голів племінних курей-несучок. Інкубація яєць проводиться на 4 інкубаторах, побудованих із використанням устаткування компанії «Pitersime» (Бельгія), що дозволяє інкубувати до 110 млн шт. яєць в рік. Бройлери вирощуються на 40 фермах із використанням устаткування компанії «Big Dutchman International GmbH» (Німеччина), що забезпечує досягнення технологічних показників на рівні кращих птахівничих господарств Європи. Підприємство має 2 забійних цехи, оснащені новітнім устаткуванням відомих компаній «Мейн» і «Сторк» (Голландія), забезпечують забій 15 тис. бройлерів за годину. Нині ТОВ «Комплекс Агромарс» за підтримки всесвітньо відомої компанії «Авіаген», світового лідера племінного птахівництва та власника кросу племінної птиці «Росс»

створює спільне підприємство з утримання чистих ліній та прабатьківських порід птиці, що дасть змогу щорічно виробляти до 3 млн голів бройлерів батьківського стада. Із них 1 млн голів планується продавати в Україні, а 2 млн голів будуть експортуватися до країн Євросоюзу. У 2003 р. підприємство, одне з перших у птахівничій галузі України, впровадило інтегровану систему управління якістю і було сертифіковане за міжнародним стандартом ISO 9001:2001. Компанія проводить активну інвестиційну діяльність в першу чергу в сфері капітального будівництва. Нині споруджуються додатково 4 ферми батьківського поголів'я, 10 бройлерних ферм, інкубаторій, потужністю 64 млн шт. яєць в рік, забійний цех на 2 лінії забою з відповідною інфраструктурою, цех глибокої переробки м'яса птиці та інше. Розглядаючи технологічні виробничі підрозділи, вважаємо за доцільне дослідити технологічний процес вирощування бройлерів на прикладі ДП «Перемога Нова», який входить до ПАТ «Миронівський хлібопродукт». Зазначимо, що нині структуру цього підприємства формують дев'ять виробничих підрозділів, шість із яких утворюють єдиний вертикально інтегрований комплекс, що об'єднує виробничі потужності всього технологічного ланцюга бройлерного птахівництва: від виробництва інкубаційних яєць і кормів до переробки і реалізації готової продукції. Нині птахофабрика «Перемога Нова» налічує 9 потужностей для вирощування бройлерів (загальна місткість яких дозволяє одночасно утримувати до 2 млн голів птиці), сучасний інкубаторій та цех із забою і переробки птиці. Потужності підприємства дозволяють виробляти понад 26000 т. м'яса курчат-бройлерів на рік, що становить близько 14 % від загального обсягу виробництва курячого м'яса «Миронівським хлібопродуктом» у 2007 р. Зазначимо, що нині в господарстві працює близько 750 працівників. Сьогодні ПАТ «Миронівський хлібопродукт» — це вертикально інтегрований комплекс із 20 підприємств, який об'єднує потужності всього технологічного ланцюга виробництва м'яса птиці, займається виробництвом соняшникової олії, яловичини, свинини, готових м'ясних страв, ковбас, гусячого м'яса та печінки, вирощуванням фруктів і картоплі. Компанія є виробником курятини під ТМ «Наша Ряба», делікатесної яловичини під ТМ «Сертифікований Ангус», делікатесної гусячої печінки під ТМ «Фуа Гра» та готових м'ясних страв під ТМ «Легко!».

Є й не великі вітчизняні господарства, які досить швидко розвиваються та працюють ефективно. До них належить і ТОВ «Подільський бройлер» – господарство, розташоване в селі Маків

Хмельницької області. Перший забій вирощеної курятини «Подільський бройлер» зробив на початку грудня 2005 року. На сьогодні досить швидко розвивається у своєму регіоні та повністю забезпечує його якісною курятиною. Так, тричі на тиждень у господарстві забивають по 10–15 тис. голів бройлерів і одразу відправляють їх на переробку й реалізацію. Продукція компанії продається під торгівельною маркою «Ситний двір». Приблизно 50% вирощеної курятини «Подільський бройлер» реалізує в Хмельницькій та Вінницькій області. Решта 50% іде на переробку.

Як відомо, вітчизняні птахопідприємства, забезпечуючи високу ефективність виробничої діяльності, вкладають власний капітал у іноземні підприємства з виробництва продукції птахівництва. Так, вітчизняний агрохолдинг «Авангард» із виробництва яєць і яєчних продуктів, придбав близько 50 % активів провідної компанії США з переробки свійської птиці Townsends. Зазначимо, що Townsends – один зі старих виробників м'яса в США. Це перша вертикально-інтегрована компанія на ринку м'яса птиці США, яка за результатами 2010 р. займає близько 2,8 % року м'яса бройлерів у США. Компанія переробляє 320 тис. тонн м'яса птиці на рік, у 2010 р. виручка склала 500 млн Економіка та управління АПК, № 2'2015 141 дол. Як зазначають фахівці, ця операція дозволить більш раціонально використовувати експортні можливості компанії на ринках Близького Сходу. Очевидно, що придбання американської компанії виводить агрохолдинг «Авангард» на лідируючі позиції в Україні [6].

Висновки. Отже, сучасні птахівничі підприємства в Україні та за кордоном характеризуються комплексним виробництвом із закінченим технологічним циклом. Процес комплексного виробництва складається із сільськогосподарського виробництва і промислового виробництва, включаючи переробку м'яса. Сільськогосподарське виробництво передбачає процес вирощування кормів для згодовування птиці. Процес виробництва напівфабрикатів і глибокої переробки належить до промислового виробництва. Процес вирощування птиці знаходиться на межі між сільським господарством і промисловістю. Сучасних параметрів виробництва продукції птахівництва досягнуто на основі освоєння ресурсозберігаючих технологій, науково обґрунтованої системи годівлі птиці, повнішого використання генетичного потенціалу кросів і порід птиці, раціональної організації праці та виробництва, розробки і впровадження сучасних інформаційних технологій, нагромадження, обробки та використання даних племінного обліку із застосуванням сучасної комп'ютерної техніки, матеріальної заінтересованості власників

птиці та майна в раціональному використанні виробничого потенціалу галузі й підвищенні якості виробленої продукції.

Бібліографічний список: 1. Галанець В. Державне регулювання розвитку птахівництва з метою прискореного забезпечення населення м'ясом / В. Галанець // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління. – 2009. – Вип. 18–19. – С. 452–458. 2. Ільїн В.Ю. Сучасні процеси інтеграційних трансформацій в аграрному секторі економіки України / В.Ю. Ільїн // Науковий вісник ЛНАУ. – 2009. – № 5. – С. 150–161. 3. Отраслевые союзы АПК / А.Н. Семин, Г.В. Тверитинов и др. – Екатеринбург: Изд-во Урал. ГСХА, 2007. – 288 с. 4. Червен І.І. Удосконалення організації виробництва продукції птахівництва на основі запровадження економічних та технологічних заходів / І.І. Червен, М.В. Яценко // Вісник аграрної науки Причорномор'я Миколаївського державного аграрного університету. — Миколаїв. – 2010. – Вип. 2 (53). – С. 3–12. 5. ФАО: світовий ринок м'яса птиці [Електронний ресурс] // Агрофакт. – Режим доступу: <http://avisagro.com.ua/news/84>. 6. Іванцюра О.В. Організаційно-технологічні засади підвищення ефективності функціонування птахопродуктового підкомплексу / О. В. Іванцюра // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2008. – Вип. 18.8. – С. 27–30.

С.И. Нетяга. Современный подход к планированию в птицеводстве. Международный опыт. В статье рассматриваются вопросы планирования птицеводства, повышения эффективности функционирования птицеводческих предприятий Украины путем сравнения достижений зарубежной науки и практики ведения птицеводческого бизнеса к условиям украинской экономики. Проанализированы основные мировые тенденции развития производства и реализации продукции птицеводства и его перспективы на ближайшие годы. Особое внимание уделено анализу опыта США в ведении птицеводческого бизнеса за последние десятилетия и возможностей переноса этого опыта на экономику Украины. Особенно это касается распространения вертикально-интеграционных процессов от выращивания птицы и к ее глубокой переработки, то есть производства полуфабрикатов и другой продукции птицеводства, значительно повысит рентабельность отечественных предприятий-производителей вышеупомянутой продукции.

Ключевые слова: птицеводство, птицеводческий бизнес, эффективность птицеводческой отрасли, вертикально-интеграционный процесс, производство полуфабрикатов, рентабельность предприятия .

Netiaha S.I. Modern approach to planning in the poultry farming. International experience. The article deals with the issues of the poultry farming planning, improving the efficiency of the poultry industry in Ukraine by comparing the achievements of foreign science and poultry business practices to the conditions of the Ukrainian economy. The basic world tendencies of the development of the production and sale of poultry products and its perspectives for the coming years have been analyzed. The experience in poultry farming business in the USA during recent decades and the possibilities of transferring this experience to the Ukrainian economy is of particular analysis here. This is especially true for the expansion of vertical integration processes from poultry breeding to its deep processing, that is, for the production of semi-finished products and other poultry products, which will significantly increase the profitability of the domestic enterprises which produce the above mentioned products. *The purpose of the work.* To analyze the main world tendencies in the development of the production and implementation of the poultry products and its prospects for the coming years. *The methodology of the work's carrying out.* Theoretical, methodological and practical principles of the formation and evaluation of the competitiveness of the poultry production of domestic producers have been applied and the international experience has been analyzed. *The results of the work.* It has been proved that modern poultry enterprises in Ukraine and abroad are characterized by integrated production with the complete technological cycle. The complex production process consists of agricultural production and industrial production, including meat processing. Modern parameters of the poultry production have been achieved through the development of resource-saving technologies, scientifically substantiated feeding systems, the full use of the genetic potential of cross-breeds and poultry breeds, rational organization of labour and production, the development and implementation of modern information technologies, the accumulation, processing and use of the breeding data with the help of modern computer technology, material interest of the poultry and property owners in the rational use of the productive potential of the industry and improving the quality of the manufactured products. *The sphere of the results application.* Poultry industry.

Key words: poultry farming, poultry industry, poultry industry efficiency, vertical integration process, semi-finished production, profitability of the enterprise.

Стаття надійшла до редакції: 28.05.2017 р.